

Богдан ДЕМИДОВ

*аспірант Українського державного
університету науки і технологій*

КРАУДФАНДИНГ ЯК ІННОВАЦІЙНЕ ДЖЕРЕЛО ФІНАНСУВАННЯ ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ

Перехід до зеленої економіки потребує не лише державних програм, банківського кредитування й міжнародних фондів, а й інструментів, здатних швидко мобілізувати кошти для локальних екологічних ініціатив. У цьому контексті краудфандинг набуває значення як механізм, що поєднує фінансування, суспільну участь і перевірку попиту на зелений проєкт. Для України така логіка є особливо актуальною в умовах повоєнної відбудови, децентралізації енергетики та потреби в малих і середніх проєктах відновлюваної енергетики й енергоефективності [2, с. 585-589; 13, с. 87-88; 14, с. 35-36].

У науковій літературі краудфандинг визначають як форму альтернативного фінансування, за якої цифрова платформа акумулює багато відносно невеликих внесків від широкого кола осіб для реалізації певного проєкту [1, с. 2-5]. Для зеленої економіки його інноваційність полягає в тому, що поряд із капіталом проєкт отримує репутаційну підтримку, спільноту учасників і канал комунікації екологічного ефекту. Тому ефективність зеленого краудфандингу доцільно оцінювати не лише за обсягом зібраних коштів, а й за швидкістю кампанії, стабільністю повернення інвестицій, реальним скороченням викидів, економією енергії, рівнем локальної довіри та здатністю доповнювати інші інструменти фінансування [3, с. 149-154; 4, с. 6-9].

У зеленому секторі найчастіше застосовуються чотири моделі краудфандингу. Донорська модель є придатною для проєктів із домінуванням суспільного блага, але без прогнозованого доходу, наприклад екологічної освіти, природоохоронних ініціатив чи відновлення громадських просторів. Винагородна модель працює для зелених продуктів ранньої стадії, коли важливо протестувати попит. Боргова модель, включно з P2P-кредитуванням та кліматичними облігаціями, є найбільш ефективною для енергоефективних і енергетичних проєктів із передбачуваним грошовим потоком. Equity- та revenue-sharing-моделі краще відповідають потребам кліматичних стартапів і циркулярних бізнесів, де джерелом інвестиційної привабливості виступає потенціал зростання, а не поточний гарантований дохід [2, с. 590-594; 3, с. 160-166].

Одним із найпоказовіших спеціалізованих практичних прикладів є німецька платформа bettervest, заснована у 2012 р. Вона поєднує боргове фінансування з імпаکت-метриками й відбором проєктів за критеріями технічної

здійсненності, економічної життєздатності та вимірюваного екологічного результату. Станом на 2026 р. платформа декларує 143 профінансовані проекти, 25,5 млн євро фінансування та понад 2 млн тонн зекономлених викидів CO₂ [7]. Цей практичний приклад засвідчує, що боргова модель є особливо ефективною там, де повернення коштів може бути пов'язане з енергетичними заощадженнями або продажем чистої енергії, але її успішність безпосередньо залежить від якості попередньої експертизи та реалістичності прогнозу майбутнього грошового потоку.

Не менш важливим є британський досвід Abundance Investment і Local Climate Bonds. Якщо на ранньому етапі платформа фінансувала окремі ВДЕ-проекти, зокрема сонячну електростанцію Swindon Common Farm Solar потужністю 4,8 МВт, то згодом ця логіка трансформувалася у Community Municipal Investments, за допомогою яких мешканці та інституційні інвестори кредитують зелені проекти місцевих рад [8]. За даними Університету Лідса, до 2025 р. через цей механізм було залучено 15 млн фунтів від громадян, а разом із інституційними зобов'язаннями ініціатива досягла 30 млн фунтів [9]. Специфіка моделі полягає в тому, що вона знижує сприйняття ризику через територіальну близькість проекту та публічну відповідальність муніципалітету, тому є особливо ефективною для локальних інвестицій, орієнтованих на досягнення кліматичної нейтральності.

Європейські практичні приклади громадської енергетики підтверджують, що зелений краудфандинг може створювати не лише фінансовий, а й інституційний результат. У Хорватії Križevci Solar Roof став прикладом P2P-краудфандингу для муніципального сонячного об'єкта: 51 інвестор забезпечив 30 тис. євро для 30 кВт станції за 10 днів, а модель мікропозик була розрахована на 10 років під 4,5 % [10]. У Португалії GoParity поєднувала P2P-кредитування з РРА-конструкцією, що робило краудфандинг особливо придатним для сонячних проектів із контрактним доходом [8]. У Хорватії кооперативна модель ZEZ Sun додатково демонструє, як участь громадян може поєднуватися з помірною дохідністю та формуванням фонду суспільної вигоди [11], а приклад Габрово в Болгарії показує, що краудфандинг може функціонувати і як складова муніципально-партнерської моделі запуску локальних сонячних проектів [12].

Важливим чинником ефективності є регуляторне середовище. За даними першого річного звіту ESMA, у 2023 р. у вибірці зі 98 авторизованих провайдерів у 17 державах-членах ЄС через платформи було профінансовано понад 1 млрд євро, причому loan-based модель забезпечила 65 % обсягу залучених коштів, debt-based - 17 %, а equity-based - 6 % [6, с. 4-7]. Це опосередковано підтверджує, що саме боргові інструменти є найпридатнішими для секторів, де проект має зрозумілий механізм повернення інвестиції. Регламент ЄС 2020/1503, який запровадив єдині правила для постачальників краудфандингових послуг і

граничний обсяг пропозиції до 5 млн євро протягом 12 місяців для одного власника проєкту, став важливим кроком до підвищення довіри та стандартизації цього ринку [5, с. 1-49].

Для України краудфандинг є перспективним щонайменше у трьох напрямках: для проєктів розподіленої генерації на рівні громад і критичної інфраструктури, для енергоефективної відбудови будівель у змішаних моделях фінансування та для зелених стартапів у сферах накопичення енергії, переробки відходів і цифрового моніторингу ресурсів. Значущість такого інструменту зростає з огляду на офіційно затверджену ціль довести частку енергії з відновлюваних джерел у структурі валового кінцевого споживання енергії до 27 % у 2030 р. [15, с. 4-5]. Проте масштабування цієї моделі вимагатиме захисту роздрібного інвестора, прозорої верифікації екологічного ефекту та поєднання краудфандингу з грантами, муніципальними гарантіями й іншими інструментами змішаного фінансування.

Отже, краудфандинг є інноваційним джерелом фінансування зеленої економіки не лише тому, що розширює доступ до капіталу, а й тому, що створює механізм залучення громадян до фінансування екологічної трансформації. Аналіз практичних прикладів bettervest, Abundance, Local Climate Bonds, Križevci Solar Roof, GoParity, ZEZ Sun та Gabrovo дає підстави стверджувати, що найвищу ефективність у зеленому секторі мають боргові та муніципально-громадські моделі для проєктів із прогнозованим грошовим потоком, тоді як донорські та винагородні моделі доцільніші для екологічних ініціатив із домінуванням суспільного блага, а equity- та revenue-sharing - для інноваційних зелених бізнесів із вищим ризиком. Для України розвиток такого інструменту може стати важливим елементом зеленої відбудови та посилення економічної суб'єктності громад.

Список використаних джерел

1. Mollick E. *The dynamics of crowdfunding: An exploratory study*. *Journal of Business Venturing*. 2014. Vol. 29, no. 1. P. 1-16. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbusvent.2013.06.005>.
2. Belleflamme P., Lambert T., Schwienbacher A. *Crowdfunding: Tapping the right crowd*. *Journal of Business Venturing*. 2014. Vol. 29, no. 5. P. 585-609. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbusvent.2013.07.003>.
3. Shneor R., Vik A. A. *Crowdfunding success: A systematic literature review 2010-2017*. *Baltic Journal of Management*. 2020. Vol. 15, no. 2. P. 149-182. DOI: <https://doi.org/10.1108/BJM-04-2019-0148>.
4. De Broeck W. *Crowdfunding platforms for renewable energy investments: An overview of best practices in the EU*. 2018. URL: <https://powerpoor.eu/sites/default/files/2022-07/Crowdfundingplatformsforrenewableenergyinvestments-wdb.pdf> (дата звернення: 29.04.2026).
5. *Regulation (EU) 2020/1503 of the European Parliament and of the Council of 7 October 2020 on European crowdfunding service providers for business*. *Official Journal of the European*

Union. 2020. L 347. P. 1-49. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2020/1503/oj> (дата звернення: 29.04.2026).

6. *European Securities and Markets Authority. Market Report on Crowdfunding in the EU 2024.* Paris: ESMA, 2025. 54 p. URL: <https://www.esma.europa.eu/document/market-report-crowdfunding-eu-2024> (дата звернення: 29.04.2026).

7. *bettervest. Impact investing platform.* URL: <https://www.bettervest.com/en> (дата звернення: 29.04.2026).

8. *SocialRES. Case studies: Abundance, GoParity, Križevci Solar Roof.* URL: <https://socialres.eu/case-studies/> (дата звернення: 29.04.2026).

9. *University of Leeds. Climate crowdfunding initiative hits £30 million milestone.* 2025. URL: <https://www.leeds.ac.uk/news-1/news/article/5830/climate-crowdfunding-initiative-hits-30-million-milestone> (дата звернення: 29.04.2026).

10. *Zelena energetska zadruga (ZEZ). Križevci Solar Roofs.* URL: <https://www.zez.coop/en/projekt/krizevci-solar-roofs/> (дата звернення: 29.04.2026).

11. *Zelena energetska zadruga (ZEZ). ZEZ Sun.* URL: <https://www.zez.coop/en/zez-sunce/> (дата звернення: 29.04.2026).

12. *European Climate Initiative (EUKI). The Future of Energy Communities in Southeast Europe.* 2025. URL: <https://www.euki.de/en/the-future-of-energy-communities-in-southeast-europe/> (дата звернення: 29.04.2026).

13. Шипанова Н. О., Кормишкіна І. В. Зелена економіка як інструмент повоєнного відновлення регіонів. *Інвестиції: практика та досвід.* 2024. № 10. С. 87-92. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.10.87>.

14. Ляшенко В. І., Петрова І. П. Інтеграція краудфандингу в систему публічно-приватного партнерства: концептуальні засади та механізми реалізації. *Економічний вісник Донбасу.* 2025. № 3 (81). С. 35-44. DOI: [10.12958/1817-3772-2025-3\(81\)-35-44](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2025-3(81)-35-44).

15. Кабінет Міністрів України. *Національний план дій з відновлюваної енергетики на період до 2030 року.* 2024. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/uploads/public/66b/b80/837/66bb808375c48806179148.pdf> (дата звернення: 29.04.2026).